שלושה מחדלי מטכ"ל אפשרו את כיבוש בארי

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 16.07.2024

תחקיר בארי הטקטי הוא חצי תחקיר, שכן אינו כולל לקחים שכדי להפיק חיוני להפיק תחילה את לקחי המלחמה בדרגים האופרטיבי והאסטרטגי. בדרגים אלה דרושים נתונים מעטים, ולכן על צה"ל היה להפיק את לקחי המגננה, שכשלה בדרום ובצפון כאחד, כבר בימיה הראשונים של המלחמה.

עיקרי הלקחים המצטיירים ברמה האופרטיבית־מטכ"לית הם אלה: הגנת צה"ל נועדה למנוע חדירה של מחבלים בודדים, וכנגד האיום הזה היא היתה יעילה. ואולם, צה"ל לא נערך כראוי כנגד שלושה איומים אחרים שהתפתחו בשתי הזירות בעשורים האחרונים:

1. התחמשות עצומה של האויב באמצעי ירי מנגד, מהם המשוכללים ביותר שקיימים בעולם.
2. נטרול מקור עוצמתו המסורתי של צה"ל התמרון היבשתי, כתוצאה מהפיכת שתי הזירות לבלתי ניתנות לתמרון והפיכת כיבושן (בעיקר בלבנון) לרצף בלתי פוסק של קרבות הבקעה, שכדי להסיר מהר את האיום שנוצר בהן (כדי לקצר את זמן התשת העורף) נדרשת שחיקה גבוהה של הכוח המתמרן.
3. הפיכת צבאות הטרור בלבנון וברצועת עזה מצבאות נייחים, שאיימו לשחוק ולהתיש את ישראל באש־מנגד, לצבאות בעלי יכולת תמרון. כלומר, חזרת האיום הישן של כיבוש יישובים ושטחים בתוך המדינה.

כבר די היה בשני האיומים הראשונים, בעיקר שלילת יכולת התמרון של צה"ל, כדי לפעול להסרת מפלצות האש־מנגד שהתפתחו בקרבת ישראל ולחייב שרשרת של רמטכ"לים לדרוש מהדרג המדיני ליזום מוקדם ככל האפשר מלחמת מנע, דוגמת מבצעי קדש ושל"ג.

חזרת האיום לכיבושם של יישובים ושטחים בתוך המדינה הפכה את הצורך בייזום מלחמת מנע לחיוני ולדחוף עוד יותר, משתי סיבות ראשיות:

1. היעדר עומק קרקעי לבניית מערך הגנתי כנדרש על פי עקרונות המלחמה וכללי ההגנה, לשם אבטחת מניעת חדירתם של כוחות מתמרנים לתוך שטחי המדינה.
2. מחויבות למדיניות הביטחון של ישראל שבן־גוריון הבהירה בנאום בכנסת ב־20 ביוני 1950, ושעיקרה הוא זה: כלקח ראשי ממלחמת העצמאות, ישראל לא תנהל עוד מלחמות להגנתה על אדמתה, אלא בשטחי האויב.

כנגזר מהמדיניות הזו, צה"ל נבנה כצבא מתמרן שנועד להכריע את המלחמה על אדמת האויב

מהר וככל האפשר בזול, כפי שהוא עשה בהצלחה במבצע קדש, במלחמת ששת הימים, במלחמת יום הכיפורים ובמבצע של"ג.

במקום ליזום את הסרת האיומים במלחמת מנע, צה"ל הוסיף חטא על פשע והחליף את דוקטרינת ההכרעה המהירה שלו בדוקטרינה פוסט־מודרנית מצוצה מהאצבע, ולפיה ניתן למנוע מהאויב לממש את האיומים על ישראל באמצעות הרתעתו מלהשתמש בהם.

חרף הנחיותיהן של שתי הוועדות לחקר מלחמת לבנון השנייה להשליך לפח את דוקטרינת ההרתעה, היא נשארה בעינה וישראל נקלעה לשרשרת של מערכות התשה ארוכות. למרבה הצער, צה"ל פועל לאורה גם להסרת האיום ברצועה ולכן המתקפה היא חסרת היגיון אופרטיבי ומקרטעת.

לכל אלה נוספה גם התעלמות מהלקח הראשי של מלחמת יום הכיפורים, ולפיו על צה"ל כמו על כל צבא מגן להיערך באופן תמידי וקבוע למניעת הכרעתו, גם במקרה של הפתעתו, שכן המודיעין יכול וצריך לספק התרעה בסיסית, אך הוא אינו יכול לספק בוודאות התרעה מצבית.

בלי הסרה של האיומים הקשים שנוצרו על ישראל במלחמת מנע יזומה על ידי המטכ"ל, בלי בנייתו של מערך הגנתי אופרטיבי חדש למניעת חדירתם של הגורמים המתמרנים שנוספו לצבאות חיזבאללה וחמאס, ועם הסתמכות על קבלת התרעה מודיעינית מצבית שלא ניתן לקבלה הגנתה של מדינת ישראל הושארה ביד המקרה, הגורל והמזל.

ב־7 באוקטובר התברר שוב כי בתחום הצבאי, המזל אוהב הכנה מוקדמת טובה.

התפרסם בישראל היום, בתאריך 16.07.2024.